

Datum

2026-01-19

Dnr Forte

2025-02096

Dnr Finansdepartementet

Fi2025/01916

## **Remissyttrande över EU-kommissionens förslag till förordning om inrättandet av en europeisk konkurrenskraftsfond**

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd, Forte, har erhållit EU-kommissionens förslag om inrättandet av en europeisk konkurrenskraftsfond inom ramen för nästa fleråriga budgetram, COM(2025) 555, på remiss.

Konkurrenskraftsfonden ska enligt kommissionens förslag förenkla och förbättra tillgången till EU-finansiering genom att samla tolv befintliga EU-program under ett regelverk. Dessutom föreslås konkurrenskraftsfonden genomföras på ett sätt som ska öka samordningen och samstämmighet också med andra EU-program, vilket inkluderar en nära koppling till Ramprogrammet för forskning och innovation, Horisont Europa.

Fortes yttrande fokuserar på just denna koppling till nya Horisont Europa (FP10) och förslagets konsekvenser för utvecklingen av europeisk forskning och innovation inom Fortes ansvarsområden och för EU-forskningens möjligheter att bidra till samhällsutvecklingen. Dessa synpunkter ska ses som komplettering och förstärkning av de synpunkter som Forte framförde i vårt yttrande till utbildningsdepartementet över remissen om kommissionens förslag om ramprogram för forskning och innovation inom nästa fleråriga budgetram (U2025/01586), i augusti 2025.

Forte ser generellt positivt på att en konkurrenskraftsfond inrättas och samordnas med nya Horisont Europa, men det som i förslaget benämns ”nära koppling” mellan konkurrenskraftsfonden och Horisont Europa går längre än att bara handla om samordning då en stor del av pelare II i Horisont Europa föreslås styras och genomföras inom ramen för konkurrenskraftsfondens politikområden. Forte ser flera risker och potentiella negativa konsekvenser av det, vilka vi beskriver närmare nedan.

För det första begränsas möjligheterna för samarbetsbaserad forskning och innovation inom Horisont Europa att bidra till Europas omställning och hantering av samhällsutmaningar, om arbetsprogrammets prioriteringar och inriktningar styrs av de mål som har satts upp inom konkurrenskraftsfonden. Målen för stöd inom i konkurrenskraftsfonden (Artikel 3) som rör forskning och innovation är huvudsakligen inriktade på att omsätta resultat och kunnande till europeisk konkurrenskraftig produktion och industriell styrka, medan det som forskning och innovation inom pelare II i Horisont Europa syftar till har mycket bredare målbild.

För det andra ska medlemsstaterna inte ha granskningsrätt utan bara vara rådgivande inom merparten av konkurrenskraftsfondens politikområden i förslaget. Framtagandet av arbetsprogram i samverkan är en viktig del av ett forskningsramprogram genomförande. Det bygger förtroende och engagemang hos parterna och kan främja vilja att samordna nationella investeringar som ger synergieffekter. Medlemsstatsinflytande i planering och prioritering är också viktigt för att forskningen och dess resultat ska kunna nyttiggöras i samhället, vilket måste kunna ske långsiktigt och på alla nivåer (EU, regional, nationell och lokal) för att bidra till samhällsomställning.

För det tredje lyser sociala perspektiv med sin frånvaro i förslaget. Varken medborgarnas eller samhällsinstitutionernas betydelse för ett konkurrenskraftigt Europa värderas. Inom det policyområde som är mest relevant för Forte, det där *hälsa* ingår, handlar de särskilda verksamheter som ska kunna erhålla stöd (Artikel 37) nästan uteslutande om att implementera och driftsätta olika lösningar samt att på olika sätt främja teknologisk och medicinsk utveckling och produktion.

Sammantaget menar Forte att föreliggande förslag urholkar möjligheterna att stimulera och möjliggöra forskning och utveckling som stärker den sociala hållbarheten i Europa. Parallellt med satsningar på teknologisk utveckling behöver EU:s sociala och ekonomiska förmåga att hantera omställning och säkra en inkluderande utveckling stärkas, inte försvagas. Det behövs till exempel omfattande satsningar på utveckling och nytänkande kring arbetsmarknadens funktionssätt och kompetensförsörjning också inom arbetskraftskrävande icke-teknologiintensiva områden som vård, omsorg och utbildning. Det behövs också kunskapsbaserade satsningar på folkhälsa, prevention och välmående. Forte vill understryka att även dessa områden är beroende av framstående och problemlösande forskning och såväl social som teknisk innovation.

När samarbetsbaserad forskning och innovation för att hantera samhällsutmaningar föreslås delas upp mellan Horisont Europa och konkurrenskraftsfonden, och när prioriteringar för att realisera konkurrenskraftkompassens horisontella möjliggörare för konkurrenskraft<sup>1</sup> delas upp mellan olika fonder, ser Forte en stor risk att forskningssatsningar inom väsentliga områden faller mellan stolarna. Vi menar att möjligheterna att stärka medborgare och regioner att öka välbefinnandet, motståndskraften och inkluderingen är lika viktigt för Europas konkurrenskraft som den teknologiska utvecklingen, och att villkoren för samarbetsbaserad forskning och innovation behöver vara goda oavsett forskningens inriktning.

Forte förordar därför att styrning, framtagande och genomförande av arbetsprogrammen för alla delar av forskning och innovation inom pelare II i Horisont Europa samlas inom ramen för programkommittéer i forskningsramprogrammet, utan att någon del underordnas konkurrenskraftsfonden. I stället ser Forte stor potential i strukturerad samordning mellan pelare II i Horisont Europa och konkurrenskraftsfonden, i syfte att gemensamt, men utifrån separata styrnings- och genomförandelogiker, bidra till att stärka den europeiska konkurrenskraften.

---

<sup>1</sup> En konkurrenskraftskompass för EU, COM(2025) 30.

I detta ärende har generaldirektör Jonas Björck beslutat efter föredragning av forskningssekreterare Tove Hammarberg.

Jonas Björck  
Generaldirektör